

სამართლის ტექნოლოგიები (ლიგალტექი) საქართველოში, მათი გამოყენება კერძო კომპანიებსა და საჯარო უწყებებში

პროფ. დოქ. გიორგი ხუბუა

შტაინბაისის უნივერსიტეტის პრეზიდენტი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი

ასოც. პროფ. ლადო სირდაძე

ბიზნესისა და ტექნოლოგიების უნივერსიტეტი, KnowledgeTools International GmbH-ის სამართლის ინჟინერი

I. შესავალი

ჩვენ ვცხოვრობთ დიგიტალიზაციის ხანაში. დღევანდელი ციფრული პროგრესი თავისი მნიშვნელობით, ტემპებითა და გამოწვევებით ჰგავს ინდუსტრიულ რევოლუციას. თანამედროვე ტექნოლოგიურ უპირატესობებს თან ახლავს ასევე შესაბამისი რისკები. ვინ არის პასუხისმგებელი საავტომობილო შემთხვევებისათვის, როდესაც ავტომობილი ავტონომიურად იმართება? რა თანაფარდობაა სიტყვის თავისუფლებასა და სიძულვილის ენას შორის, რომელიც დღეს ფართოდ არის გავრცელებული ინტერნეტ სივრცეში? როგორი რისკების შემცველია უდიდესი ინტერნეტ კონცერნები თანამედროვე დემოკრატიული და სამართლებრივი სახელმწიფოსათვის, მათ შორის ხელისუფლების ლეგიტიმაციის თვალსაზრისით? ამ და სხვა გამოწვევების წინაშე დგას თანამედროვე დიგიტალიზაციის ეპოქაში იურიდიული პროფესიები, პოლიტიკა და სამართლის მეცნიერება.¹ შესაბამისად, ტექნოლოგიების სამართლის აქტუალობა დღითიდღე იზრდება.

გარდა ტექნოლოგიების სამართლისა, იურიდიულ პროფესიაში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს სამართლის ტექნოლოგიები (ლი-

გალტექი). ციფრული ვიზუალიზაცია² და ავტომატიზაცია გვთავაზობს კომპლექსური სამართლებრივი პრობლემების გადაჭრის მარტივ გზას. ლიგალტექი იძლევა შესაძლებლობას, იურისტმა სამართლებრივი პროდუქტები რამდენიმე კვირის ნაცვლად რამდენიმე წამში მოამზადოს. სისწრაფესთან ერთად ლიგალტექით ასევე ხდება ხარისხის კონტროლი. გამართულად ფუნქციონირებადი პროგრამა დაცულია ადამიანური შეცდომისგან. პროგრამაში იურისტის ცოდნის „ჩაშენება“ ხდება ერთხელ და შემდეგ პროგრამა უზრუნველყოფს ამ ცოდნის რეპლიკაციას შეუზღუდავი რაოდენობის პროდუქტის მოსამზადებლად.

ლიგალტექის ერთ-ერთ სერიოზულ მიღწევად შეიძლება ჩაითვალოს სწორედ ის გარემოება, რომ დიგიტალიზაცია და ავტომატიზაცია გვეხმარება კომპლექსური სისტემების გამართვაში. სამართლის სტრუქტურა სულ უფრო რთულდება, იმიტომ, რომ რთულდება მის მიერ მოწესრიგებული საზოგადოებრივი ურთიერთობების სტრუქტურა. ეს ურთიერთობები ხდება უფრო კომპლექსური, მაგრამ სწორედ ავტომატიზირებული სისტემები ეხმარება იურისტს, გაამარტივოს და უფრო მარტივად აღსაქმელი გახადოს ისინი, მოახერხოს ნორმის სტ-

¹ ხუბუა, სამართლის დიგიტალიზაცია, <https://youtu.be/k9PtUOglUHM> (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

² ხუბუა, სამართლის ნორმის ვიზუალიზაცია <https://youtu.be/Yfh34DfKnsY> (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

რუქტურის ვიზუალიზაცია და განსახილველი შემთხვევების სტრუქტურა მაქსიმალურად გამარტივებულად წარმოადგინოს.³

II. ლიგალტექის შესაძლებლობები

ავტომატიზაციის მეშვეობით იურისტის წინაშე არსებული ბევრი ამოცანის გაცილებით უფრო სწრაფად და მარტივად შესრულება შესაძლებელია, ვიდრე ეს ჩვენ წარმოგვიდგენია.⁴ სამართლის დარგში ბევრ ფუნქციას თავის თავზე იღებს ხელოვნური ინტელექტი და ავტომატიზირებული სისტემები, რომლებიც ალგორითმზე დაფუძნებულ გადაწყვეტილებას იღებენ. ცხადია, იურიდიულ პროფესიებში მუდმივად დარჩება ისეთი პროფესიები, როგორებიცაა ადვოკატი, მოსამართლე, მაგრამ აშკარაა, რომ სამართლის ტექნოლოგიების გამოყენება ყოველდღე იზრდება.⁵

ავტომატიზაციისა და ხელოვნური ინტელექტის გამოყენებისას დგება საკითხი, რა არის ეთიკურად დასაშვები და რა არა. ცხადია, ავტომატიზირებული სისტემები ვერასოდეს ვერ შეძლებენ და ვერც მოვთხოვთ სამართლიანი გადაწყვეტილების მიღებას, რადგანაც სამართლიანობა, როგორც ასეთი, ეს არ არის ხელოვნური ინტელექტისათვის დამახასიათებელი თვისება. ავტომატიზირებული სისტემები ვერ მიიღებენ ემოციებზე დაფუძნებულ გადაწყვეტილებებს. ამ რაციონალური გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, ცხადია, ჩვენ ვერ გამოვრიცხავთ წმინდა ადამიანურ ფაქტორებს, მათ შორის სამართლიანობის გრძნობას, რომელიც მხოლოდ ადამიანისთვის არის დამახასიათებელი.⁶

მაგრამ დიგიტალიზაციის პროცესი იძლევა ქსელებში მაქსიმალურად ჩართვის შესაძლებლობას. ეს გულისხმობს სხვადასხვა პროდუქტისა და სერვისის სხვა სისტემებთან ერთად შეთავაზებას. დღეს წარმატებული შეიძლება იყოს მხოლოდ ის ინსტიტუტი, რომელიც მაქსიმალურად არის ჩართული ასეთ ქსელებში და ასევე ის იურისტი, რომელიც არა მხოლოდ წმინდა იურიდიული მიდგომებით გამოირჩევა, არამედ მას შეუძლია საზოგადოების სხვა სექტორებთან ერთად ქსელური მიდგომებით გადწყვეტოს არსებული პრობლემები.⁷

ლიგალტექის მეშვეობით შექმნილი პროდუქტი შეიძლება იყოს ნებისმიერი სამართლებრივი დოკუმენტი, მაგალითად, სარჩელი, შესაგებელი, კონსულტაცია, საჩივარი, ადმინისტრაციული აქტი და ა. შ. შესაძლებელია ასევე ლიგალტექის მეშვეობით პროცესების მენეჯმენტი. ნებისმიერი პროცესი, რომელიც უნდა წარიმართოს კანონმდებლობით დადგენილი წესების ან კომპანიის შიდა რეგულაციების შესაბამისად, შესაძლებელია გარდაიქმნას კოდად (წესების მომავალი კოდი⁸), პროგრამა კი ახდენს ამ პროცესის იმგვარ ავტომატიზაციას, რომ უზრუნველყოფილი იყოს სამართლებრივი შესაბამისობა. საბოლოოდ, ლიგალტექის მეშვეობით მომხმარებელს სამართლებრივი სერვისები მიეწოდება სწრაფად, თანაც ისე, რომ ხდება ხარისხის შენარჩუნება.

III. ლიგალტექის პროდუქტების შექმნა

ლიგალტექის პროდუქტების შექმნის პროცესი განსხვავდება, ერთი მხრივ, გამოსაყენებელი პროგრამისა და, მეორე მხრივ, თავად იმ პროდუქტის ტიპის მიხედვით, რომლის შექმნასაც ისახავს მიზნად იურისტი.

³ ხუბუა, სამართლის დიგიტალიზაცია, <https://youtu.be/k9PtUOglUhM?t=182> (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

⁴ ბრაიდენბახი, გადაწყვეტილებების, პროცესისა და ნორმების გამოყენების ავტომატიზირება: წესების მომავალი კოდი, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი 2/2020, 1.

⁵ ხუბუა, სამართლის დიგიტალიზაცია, <https://youtu.be/k9PtUOglUhM?t=90> (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

⁶ ხუბუა, სამართლის დიგიტალიზაცია, <https://youtu.be/k9PtUOglUhM?t=129> (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

⁷ ხუბუა, სამართლის დიგიტალიზაცია, <https://youtu.be/k9PtUOglUhM?t=327> (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

⁸ ბრაიდენბახი, გადაწყვეტილებების, პროცესისა და ნორმების გამოყენების ავტომატიზირება: წესების მომავალი კოდი, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი 2/2020, 1.

1. ლიგალტექის პირველი და მეორე თაობის პროგრამები

მიუხედავად იმისა, რომ სამართლის ტექნოლოგიებს განვითარების არც თუ ისე დიდი ისტორია აქვს, მაინც შესაძლებელია ლიგალტექის პროგრამების, პირობითად, ორ თაობად დაყოფა. ნებისმიერი პროგრამა, რომელიც კონკრეტული პროდუქტის შესაქმნელად საჭიროებს კოდირებას, შესაძლოა მოძველებულად მივიჩნიოთ. ასეთ პროგრამებს სხვადასხვა უარყოფით მხარე აქვს. პირველ რიგში, კონკრეტული პროდუქტის შესაქმნელად საჭიროა საკმაოდ დიდი დრო. ასეთი პროგრამები იქმნება ერთი კონკრეტული დავალების შესასრულებლად და სხვა პროდუქტისთვის თავიდანაა საჭირო ახალი პროგრამის შექმნა/ახალი კოდის დანერგვა. ცვლილებების შეტანა კი მოითხოვს კოდის განახლებას, რაც პროცესს მოუქნელს ხდის.

მეორე მხრივ, პრაქტიკაში ყოველთვის რთულია ინფორმაციული ტექნოლოგიებისა და იურისტების სინერგიის შექმნა. მიუხედავად იმისა, რომ ორივე შემთხვევაში ხდება წესებზე დაფუძნებული პროდუქტის შექმნა,⁹ ამ ორი პროფესიის წარმომადგენლებს სრულიად განსხვავებული ენა აქვთ, რაც ართულებს მათ შორის კომუნიკაციას და იურისტის ცოდნისა და ნოუ-ჰაუს სრულ ციფრულ გარდაქმნას. ამის საპირისპიროდ, მეორე თაობის ლიგალტექ-გადაწყვეტა ითვალისწინებს **no-code** ან **low-code** აპლიკაციებს, სადაც იურისტებს დამოუკიდებლად შეუძლიათ შექმნან პროდუქტები, ისე რომ არ დასჭირდეთ ტექნიკოსების დახმარება. შედეგად წარმოიქმნა იურისტის ახალი პროფესია - სამართლის ინჟინერია. სამართლის ინჟინერი არის იურისტი, რომელიც თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით ქმნის ისეთ სამართლებრივ პროდუქტებს, რომელთა გამოყენებაც არ არის შეზღუდული ერთ კლიენტზე და დინამიურად ხდება ინდივიდუალურ ფაქტობრივ გარემოებებთან მისადაგება.

კიდევ ერთი გამოწვევა, რომელიც ლიგალტექის პროგრამებს შეეხოთ, იყო მათი თავსებადობა კლიენტების უკვე არსებულ პროგრამებ-

თან და მონაცემთა ბაზებთან. პრაქტიკაში (განსაკუთრებით საჯარო სექტორში) ახალი პროგრამის ინსტალაციის იდეა ყოველთვის სირთულეებს აწყდებოდა. აღნიშნული პრობლემა მარტივად გადაჭრა ღრუბელზე დაფუძნებულმა (**cloud-based**) ახალი თაობის პლატფორმებმა.

2. ტექნიკური დავალებიდან პროდუქტად

2.1. ტექნიკური დავალება

ლიგალტექის გამოყენების მიზანია კომპლექსური ამოცანისათვის მარტივი პროგრამული გადაწყვეტის მონახვა. იმისდა მიხედვით, თუ რა პროდუქტის შექმნა სურს იურისტს, განსხვავდება ის ტექნიკური დავალება, რომელიც მას აქვს. მიუხედავად ამისა, სამართლის ინჟინრის საქმიანობა სტრუქტურულად მეტ-ნაკლებად ყოველთვის ერთგვაროვანია.

2.2. პროდუქტის სტრუქტურული ელემენტები

ლიგალტექის პროდუქტის შექმნისას, პირველ რიგში, უნდა მოხდეს ამ პროდუქტის სტრუქტურულ ელემენტებად დაყოფა. დოკუმენტის შემთხვევაში ესაა უმცირესი ტექსტობრივი ელემენტები,¹⁰ პროცესების შემთხვევაში კი - პროცესის სხვადასხვა საფეხური.¹¹ აქ გამონევაა ის, რომ ხშირად, რაც იურისტისთვის იმპლიციტურია, პროგრამაში მაინც უნდა აისახოს ექსპლიციტურად. ამიტომ მნიშვნელოვანია პროდუქტის დეტალური დაყოფა სტრუქტურულ ერთეულებად. სწორედ ეს წარმოადგენს მომზადებული პროდუქტის ინდივიდუალიზაციის წინაპირობას. ხელშეკრულების გენერატორებში ხშირად ვხვდებით ტექსტების ვრცელ ბლოკებს, რომლებიც მოიცავს, მაგალითად,

⁹ შდრ. Lessig, Code: And Other Laws of Cyberspace, Version 2.0, Basic Books, New York, 2006, 5.

¹⁰ ბრაიდენბახი, გადაწყვეტილებების, პროცესისა და ნორმების გამოყენების ავტომატიზირება: წესების მომავალი კოდია, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი 2/2020, 3.

¹¹ ბრაიდენბახი/გლატცი, სამართლის დიგიტალიზაცია, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი 1/2020, 3.

ხელშეკრულების მთლიან მუხლს. ლიგალტექის ასეთი პროდუქტები ვერ ახდენენ საჭირო ინდივიდუალიზაციას და ემსგავსებიან ხელშეკრულების შაბლონებს, რომლებიც იურისტებს ისედაც აქვთ. შედარებით დახვეწილი პროგრამები იძლევა მაღალი დონის ინდივიდუალიზაციის შესაძლებლობას. აქ ცალკე კოდი შეიძლება ჰქონდეს არა მხოლოდ კონკრეტულ წინადადებას, არამედ კონკრეტულ სიტყვას, სიტყვის ნაწილს ან თუნდაც წერტილს. რაც უფრო მაღალი დონისაა ლიგალტექის პროგრამა, მით უფრო მაღალია პროდუქტის სტრუქტურული ელემენტების დეტალიზაციისა და ინდივიდუალიზაციის ხარისხი.

2.3. წესების გარდაქმნა კოდად

მომდევნო ეტაპია იმ წესების გაციფრულება და კოდად გარდაქმნა, რომლებიც უნდა დაედოს საფუძვლად სამართლებრივი პროდუქტის მომზადებას. ყველა წესი შეიძლება გადაიქცეს კოდად. სამართლის ინჟინერმა, როგორც იურისტმა, პროდუქტის სტრუქტურული ელემენტები უნდა შეუსაბამოს სამართლებრივ წესებს. რა შემთხვევაში რა ტექსტი უნდა აისახოს სამართლებრივ დოკუმენტში, დამოკიდებულია კანონზე. პროცესის რომელ ეტაპს რომელი უნდა მოსდევდეს, განპირობებულია შესაბამისი მარეგულირებელი ნორმებით. წესებიდან გამომდინარე ლოგიკა განაპირობებს მიმართებას ელემენტებს შორისაც - ზოგი მათგანი უნდა დაჯგუფდეს კუმულატიურად, ზოგი კი ალტერნატიულად (ექსკლუზიურად ან ინკლუზიურად).

2.4. მონაცემთა დაკავშირება წესებთან

შემდეგი ეტაპია მონაცემების დაკავშირება წესებთან. პროგრამამ უნდა შეძლოს კონკრეტულ საქმეში არსებული ფაქტობრივი გარემოების მისადაგება შესაბამის წესთან. ეს ფაქტობრივი გარემოებები წარმოადგენენ არა მხოლოდ სამართლებრივ, არამედ ასევე ტექნიკურ წინაპირობებს პროდუქტის მოსამზადებლად.

3. ლიგალტექის პროდუქტის გამოყენება

ლიგალტექის პროდუქტის გამოყენებაც, თავის მხრივ, რამდენიმე საფეხურს მოიცავს. პირველია მონაცემთა შეყვანა (Input), რომელსაც მოსდევს მონაცემთა პროგრამული ანალიზი და ბოლოს პროდუქტის შექმნა (Output).¹² ამ სამ საფეხურს თან სდევს რეპორტირება¹³ - მომხმარებლის ინფორმირება არსებული მონაცემების, განხორციელებული პროგრამული გარდაქმნებისა და შექმნილი პროდუქტების შესახებ.

მონაცემთა შეყვანა შესაძლოა როგორც ავტომატურად, ისე მანუალურ რეჟიმში. ნებისმიერ შემთხვევაში ლიგალტექის გამოყენების წინაპირობაა მონაცემთა ციფრული სახით არსებობა. მომხმარებელს ყოველთვის უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა, შეიყვანოს მონაცემები კონკრეტული პროდუქტის მოსამზადებლად. მანუალურ რეჟიმში მონაცემთა შეყვანისას მნიშვნელოვანია, რომ ეს პროცესი იყოს მომხმარებელზე მორგებული. ერთი და იგივე მონაცემი არ უნდა იქნეს მოთხოვნილი რამდენჯერმე. გარდა ამისა, მომხმარებელმა უნდა მიიღოს შეკითხვები მხოლოდ იმ ინფორმაციის შესახებ, რომელიც რელევანტურია კონკრეტული პროდუქტისთვის. ასეთ დროს ყველაზე ეფექტიანია ბოტის ფუნქცია, როდესაც მომხმარებლის მიერ შეყვანილი მონაცემების გაანალიზება ხდება დინამიურ რეჟიმში. ერთ შეკითხვაზე გაცემული პასუხის მიხედვით ხდება კონტექსტის შესაბამისი შეკითხვის დასმა, რომელიც ლოგიკურად გამომდინარეობს წინა პასუხიდან. შედეგად, ბოტის მეშვეობით მონაცემთა შეყვანა ბევრად უფრო ეფექტიანია, ვიდრე ფიქსირებული შეკითხვების მქონე სტატიკური ფორმულის გამოყენება.

რაც შეეხება მონაცემთა ავტომატურ შეყვანას, ასეთ დროს პროგრამა დამოუკიდებლად კრებს საჭირო ინფორმაციას. წყარო შეიძლება

¹² Wend, Legal Tech für Massenklaen – eine digitale Fertigungsstraße, in Breidenbach/Glatz (Hrsg.), Rechtshandbuch Legal Tech, 2. Auflage, München 2020, Kap. 2.4.

¹³ Wend, Legal Tech für Massenklaen – eine digitale Fertigungsstraße, in Breidenbach/Glatz (Hrsg.), Rechtshandbuch Legal Tech, 2. Auflage, München 2020, Kap. 2.4.

იყოს ნებისმიერი მონაცემთა ბაზა, დოკუმენტი, მეილის ტექსტი და ა.შ. მაგალითად, სარჩელი წარმადგენს მონაცემთა წყაროს შესაგებლისთვის. შესაბამისად, სარჩელის პროგრამულად ნაკითხვის შემთხვევაში შესაგებლისთვის საჭირო მონაცემების დიდი ნაწილი უკვე მზადაა გამოსაყენებლად.

ერთი კონკრეტული მონაცემის გამოყენება შესაძლებელია სხვადასხვა მიზნით - სხვადასხვა პროდუქტში ან ერთი პროდუქტის სხვადასხვა ელემენტში. მაგალითად, დავის საგნისა და სხვა ფაქტობრივი გარემოებების საფუძველზე განსჯადი სასამართლო შესაძლოა დადგინდეს მოსარჩელის ან მოპასუხის მისამართის მიხედვით. მთავარია, პროგრამაში ჩაშენდეს წესი, რა შემთხვევაში უნდა იყოს გამოყენებული მოსარჩელის და რა შემთხვევაში - მოპასუხის მისამართი.

მომზადებულ პროდუქტში, მაგალითად, დოკუმენტში, უნდა შეიძლებოდეს ცვლილების შეტანა. ასევე, ლიგალტექის მეშვეობით შესაძლებელია იმ ფუნქციების განერა, თუ რა ბედი უნდა ენიოს ამ დოკუმენტს - მაგალითად, ავტომატურ რეჟიმში გაიგზავნოს კლიენტთან, მოხდეს ესკალაცია მენეჯმენტთან¹⁴ და ა. შ.

ნებისმიერი მომზადებული პროდუქტი და მომზადების პროცესში განხორციელებული პროგრამული ცვლილება უნდა არქივდებოდეს. თითოეული მათგანი, თავის მხრივ, წარმოადგენს მონაცემს ახალი პროდუქტისთვის. ასევე, ეს უზრუნველყოფს პროცესის გამჭვირვალობას, რაც მნიშვნელოვანია კონკრეტული ქეისის მენეჯმენტისთვის.

IV. ლიგალტექის გამოყენება კერძო კომპანიებში

ლიგალტექის პროდუქტების მრავალფეროვნებას განაპირობებს იურისტიკის ფანტაზია.¹⁵ შესაბამისად, კონკრეტულ კომპანიაზე დამოკიდებული, თუ რა პროდუქტის ავტომატიზაციას

მოახდენს. ამ მხრივ სამართლის ტექნოლოგიების შესაძლებლობები თითქმის შეუზღუდავია.

1. კონსულტაცია ბოტის მეშვეობით

ლიგალტექი იძლევა ბოტის მეშვეობით ავტომატურ რეჟიმში სამართლებრივი კონსულტაციის განხორციელების შესაძლებლობას. შეკითხვების დასმა, ანალიზი და კონსულტაციის დოკუმენტის შექმნა ხდება რობოტის მეშვეობით. თუმცა ამ პროდუქტის უკან დგას იურისტი, რომელიც განსაზღვრავს, რა შეკითხვები უნდა დასვას ბოტმა და რა თანმიმდევრობით, როგორ შეუსაბამოს მიღებული მონაცემები სამართლებრივ ნორმებს და როგორ შექმნას დოკუმენტი, როგორც პროდუქტი. ამ მხრივ, არა მარტო საქართველოში, არამედ მსოფლიოშიც ერთ-ერთი ყველაზე ინოვაციური და მასშტაბურია საქართველოს იურიდიული დახმარების სამსახურის პროექტი, რომელიც მიზნად ისახავს სამართლის ტექნოლოგიების გამოყენებას მოქალაქეთათვის სრულყოფილი სამართლებრივი კონსულტაციის უსასყიდლოდ გასაწევად.¹⁶ მაგალითის სახით შეიძლება აღინიშნოს ასევე knowledgeTools-ის ბოტი, რომელიც გერმანიაში უკრაინელ ლტოლვილებს ეხმარება ბინადრობის ნებართვისა და სოციალური დახმარების მიღებაში.¹⁷ ბოტი არა მხოლოდ ამომეებს, აქვს თუ არა პირს ბინადრობის ნებართვისა და სოციალური დახმარების მიღების უფლება, არამედ ასევე უვსებს მას საჭირო ფორმულარს. მონაცემთა შეყვანა შესაძლოა სხვადასხვა ენაზე (მათ შორის, უკრაინულად), დახმარების მისაღებად წარსადგენი ოფიციალური ფორმულარი კი ივსება გერმანულად.

ასეთი ბოტების მეშვეობით სამართლებრივი სერვისის მიწოდება ხდება იურისტიდან ყოველგვარი კონტაქტის გარეშე. მონაცემთა შეყვანა ხდება მომხმარებლის მიერ, პროცესის დანარჩენი ნაწილი კი სრულად ავტომატიზირებულია. იურისტი დროსა და ინტელექტუალურ რესურსს ხარჯავს პროდუქტის ერთხელ შექმნაზე, თუმცა შემდეგ თითოეული პროდუქტის

¹⁴ ხუბუა, სამართლის დიგიტალიზაცია, <https://youtu.be/k9PtUOGlUHM?t=258> (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

¹⁵ ხუბუა, სამართლის დიგიტალიზაცია, <https://youtu.be/k9PtUOGlUHM?t=414> (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

¹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=J6G3rwJNx9U>.

¹⁷ <https://www.bots.legal/aufenthaltsstatus>.

შექმნისას მისი დრო სრულად, 100%-ით, იზოგება.

2. დოკუმენტების ავტომატური გენერირება

საადვოკატო ბიუროებისთვის საქმიანობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ნაწილია დოკუმენტების შედგენა. ეს შეიძლება იყოს, მაგალითად, სარჩელი, ადმინისტრაციული საჩივარი, განცხადება და ა. შ. ერთი და იმავე ტიპის დოკუმენტის მომზადება საჭიროა განუსაზღვრელი რაოდენობით, მაგრამ რადგანაც ყველა შემთხვევა ერთმანეთისაგან განსხვავდება, საჭიროა დოკუმენტების ინდივიდუალიზაცია კონკრეტული კლიენტისა და საქმის მიხედვით. შაბლონების გამოყენება მხოლოდ მცირედით ამცირებს დოკუმენტის მომზადებისთვის საჭირო დროს და შეიცავს შეცდომის რისკს. ამისგან განსხვავებით, ლიგალტექის გამოყენებით ხდება მაღალი ინდივიდუალიზაციის მქონე დოკუმენტების პროგრამული გენერირება ავტომატურ რეჟიმში. პროგრამას შეუძლია რამდენიმე წამში მოამზადოს როგორც სტრუქტურულად, ისე შინაარსობრივად კომპლექსური დოკუმენტები.¹⁸

ხელშეკრულების გენერატორები ლიგალტექის ერთ-ერთ ყველაზე გავრცელებულ პროდუქტს წარმოადგენს. აქ პროგრამის დავალებაა, შეძლოს მომხმარებლის სურვილისა და საჭიროებების ანალიზი და მოამზადოს ხელშეკრულება შესაბამისი დებულებებით. ხშირად არასწორად უთითებენ იმაზე, რომ თითქოს კონტრაქტების გენერატორის შესაქმნელად მოხდა ლიგალტექის გამოყენება. მაშინ, როცა რეალურად ეს პროცესი უბრალოდ ხელშეკრულების აბზაცების ამორჩევამდე და კოპირებამდე დაყვანილი. ამას კი არაფერი არ აქვს საერთო ლიგალტექთან. ამ პროცესის უკან არ დგას არავითარი კანონი ან სხვა რაიმე წესი, რომელსაც გამოიყენებდა პროგრამა ფაქტობრივი გარემოებების შესაფასებლად და ლიგალტექის პრო-

დუქტის მოსამზადებლად. სინამდვილეში, ლიგალტექის როლი კონტრაქტების შედგენისას გაცილებით დიდია. სწორად ფუნქციონირებად პროგრამას უნდა შეეძლოს ყველა იმ ფაქტორივი კონსტელაციის გათვლა, რომელიც შეიძლება იყოს სახეზე და მომხმარებელს შესაბამისი დებულებები უნდა შესთავაზოს. ლიგალტექი მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ასევე სმარტ-კონტრაქტებში. აქ ტექნოლოგიების გამოყენება შესაძლებელია არა მარტო ხელშეკრულების შედგენის ეტაპზე, არამედ მისი კონტროლისა და დარღვევის შემთხვევაში შესაბამისი სამართლებრივი ქმედებების ავტომატურად შესასრულებლად. თუ ხელშეკრულება შედგენილია პროგრამის მეშვეობით, მისი პირობები უკვე ჩაშენებულია პროგრამაში და დარღვევისას სარჩელის გენერირება გაცილებით უფრო მარტივადაა შესაძლებელი. მაგალითად, თუ თანხის გადარიცხვა არ მოხდება კონკრეტულ თარიღამდე, პროგრამას შეუძლია ავტომატურად დაუნესოს მოვალეს დამატებითი ვადა და საჭიროებისას მოამზადოს შესაბამისი სარჩელი.

3. პროცესებისა და ქეის-მენეჯმენტი

ლიგალტექის გამოყენება შესაძლებელია საადვოკატო ბიუროებში პროცესების წარსამართად. დაწყებული კლიენტთან პირველი კომუნიკაციიდან, მასთან ურთიერთობის დასრულებამდე ყველა პროცესი შეიძლება წარმართოს პროგრამამ ავტომატურ რეჟიმში და ადამიანი მხოლოდ იქ ჩაერთოს, სადაც ამის საჭიროება ან სურვილია. დღეს უკვე შესაძლებელია, რომ კლიენტის მიერ გაგზავნილი მეილი წაიკითხოს პროგრამამ, მიხედეს რას ეხება საქმე, გამოჰკითხოს მას დამატებითი ფაქტობრივი გარემოებები, მოუმზადოს დოკუმენტი და წარადგინოს დანიშნულების ადგილას. ადვოკატს, სურვილის შემთხვევაში შეუძლია, თვალი ადევნოს პროცესს. გართულებების შემთხვევაში პროგრამა თავად ახდენს საქმის ესკალაციას და რთავს საქმეში ადამიანს. ამ გზით, უზრუნველყოფილია, რომ ადამიანური რესურსი დაიხარჯოს ისეთ შინაარსობრივ საკითხებზე, რომლის შესრულებაც პროგრამას არ შეუძლია.

¹⁸ მაგალითად, ალიმენტთან და რამდენიმე სხვა საოჯახოსამართლებრივ საკითხთან დაკავშირებით სრულყოფილად შევსებული სარჩელის მომზადება შესაძლებელია 6 წამში.

ამას ემატება კონკრეტული ქეისის ვადებისა და ანაზღაურების მენეჯმენტი. პროგრამა უზრუნველყოფს ვადების დაცვას, პასუხისმგებელ პირებთან შესენებების ავტომატურად გაგზავნასა და ასევე განუღი სამუშაოსთვის ხარჯ-თაღრიცხვის ავტომატურ გენერირებას.

ლიგალტექის გამოყენება შესაძლებელია ასევე საქმეების განაწილებისა და ხარისხის კონტროლისთვის.

4. ლიგალტექი არაიურიდიულ ფირმებში

სამართლის ტექნოლოგიები პროგრამულ გადანყვეტას სთავაზობს არა მხოლოდ საადვოკატო ბიუროებს, არამედ არაიურიდიულ ფირმებსაც. ნაცვლად იურიდიული დეპარტამენტის შექმნისა ან იურიდიული მომსახურების აუტსორსინგის გზით მიღებისა, კომპანიამ შესაძლოა გამოიყენოს ლიგალტექის პროდუქტები, რათა უზრუნველყოს სამართლებრივი შესაბამისობა, სამართლებრივი დოკუმენტების მომზადება და პროცესების მართვა. ეს ყველაფერი კი საგრძნობლად ზოგავს დროსა და ხარჯებს.

V. ლიგალტექის გამოყენება საჯარო უწყებებში

საჯარო უწყებების დიგიტალიზაციის მხრივ საქართველო საკმაოდ წარმატებულია. გაციფრულებულია როგორც სერვისები, ისე დოკუმენტბრუნვა. თუმცა ლიგალტექის გამოყენება იშვიათად ხდება. მოქალაქეთათვის სერვისების მიწოდებისას, როგორც წესი, არსებობს ციფრული პლატფორმა, სადაც დაინტერესებულ პირს აქვს შესაძლებლობა, მიმართოს უწყებას განცხადებით. მაგრამ მონაცემთა ავტომატური დამუშავება და პროდუქტის ავტომატური გენერირება სამართლის ტექნოლოგიების გამოყენებით არ ხდება. რაც შეეხება დოკუმენტბრუნვას, აქ ხდება მხოლოდ საქმისწარმოების და არა სამართალწარმოების გაციფრულება. ლიგალტექი კი აქცენტს სწორედ სამართალწარმოების ავტომატიზაციაზე აკეთებს.

1. სამართლის ტექნოლოგიების დანერგვა საკანონმდებლო ორგანოში

ა) ლიგალტექის როლი ლეგისტიკაში

საკანონმდებლო პროცესი თავისი ბუნებით არ არის რაციონალური პროცესი. აქ მონაწილეობს არა მარტო წმინდა რაციო და გონება, როგორც ასეთი, არამედ ჩართულია ბევრი სხვა ირაციონალური ელემენტი, პოლიტიკური ინტერესები. საკანონმდებლო გადანყვეტილებები აგებულია კონსენსუსზე, რომელიც შეუძლებელია რაციონალურად ბოლომდე აიხსნას. ძალიან რთული და კომპლექსურია ის ურთიერთობები, რომლებსაც კანონმდებელი ესწრაფვის, რომ მოაწესრიგოს ნომრის მეშვეობით. კომპლექსურია ის ინფორმაცია, რომელიც აუცილებელია საკანონმდებლო გადანყვეტილების მისაღებად. ასევე მნიშვნელოვანია გავითვალისწინოთ, რომ საკანონმდებლო გადანყვეტილებები ყოველთვის მოიცავს რამდენიმე განსხვავებულ ალტერნატივას, რომელთა შორის არჩევის გაკეთებაც არ არის მარტივი. თავისთავად მხოლოდ იმ ინფორმაციის გადამუშავებაც, რომელიც აუცილებელია საკანონმდებლო გადანყვეტილების მიღებისათვის, ხშირად სცილდება ადამიანური შემეცნების შესაძლებლობებს. ამ პროცესში აუცილებელია ჩართულ იქნეს ხელოვნური ინტელექტი იმისათვის, რომ ჩვენ მოვახერხოთ შესაძლო გადანყვეტილებების მოდელირება, გავაკეთოთ პროგნოზი, რა სავარაუდო შედეგამდე მიგვიყვანს ესა თუ ის გადანყვეტილება, რა დანახარჯებთან, მათ შორის რა ფინანსურ დანახარჯებთანაა, დაკავშირებული ამა თუ იმ კანონის მიღება.¹⁹

ამ პროცესში ასევე ძლიან მნიშვნელოვანია თვითონ საკანონმდებლო ორგანოს საქმიანობის ორგანიზაცია. კანონის მიღების პროცესში ჩართულია ბევრი სტრუქტურული ერთეული. მათ შორის კოორდინაცია, ინფორმაციის გაცვლა ან ამ ინფორმაციაზე ერთდროულად, დროის ნებისმიერ მომენტში ხელმისაწვდომობა

¹⁹ ხუბუა, საკანონმდებლო პროცესის დიგიტალიზაცია, https://youtu.be/Jbh_GrgiLhc (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

არის მნიშვნელოვანი გამოწვევა, რომელიც თავისთავად სერიოზულ გავლენას ახდენს თვითონ კანონის ხარისხზე.²⁰

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, პარლამენტში სამართლის ტექნოლოგიების დანერგვა საკანონმდებლო პროცესის ყველა ეტაპზე შესაძლებელი, დაწყებული კანონის პროექტის მომზადებით და დასრულებული მიღებული კანონის პრეზიდენტისთვის ხელმოწერამდე გაგზავნით.²¹

ამასთანავე უნდა აღინიშნოს, რომ ლიგალტექს ლეგისტიკაში, ცხადია, მხოლოდ დამხმარე ფუნქცია შეუძლია შეასრულოს, მაგრამ ეს დამხმარე ფუნქცია შეიძლება იყოს როგორც ტექნიკური, ისე შინაარსობრივი. დამხმარე ფუნქციის ოპტიმალური განხორციელებით გამოთავისუფლება ადამიანური რესურსი, რომელიც საკანონმდებლო პროცესში შეიძლება გამოყენებულ იქნეს სხვა მიმართულებით - იქ, სადაც ხელოვნური ინტელექტი ვერ ჩაანაცვლებს ადამიანის შემეცნებით-კოგნიტურ შესაძლებლობებს.²²

ბ) ლიგალტექსის გამოყენება საკანონმდებლო პროცესის ცალკეულ ეტაპებზე

საკანონმდებლო ინიციატივის მომზადებისას სამართლის ტექნოლოგიების გამოყენება შესაძლოა ნორმის ვიზუალიზაციისთვის.²³ კანონპროექტის ტექსტის შედგენამდე ნორმის ვიზუალიზაცია იძლევა შესაძლებლობას, პოლიტიკური ნება უკეთ დაკონკრეტდეს სამართლებრივ ნორმად. ტექსტში ფუნდამენტური ცვლილებების შეტანა გაცილებით უფრო რთულია, ვიდრე ციფრულ სქემაში, სადაც კანონპროექტის მთლიანი სტრუქტურისა და ლოგიკის შეცვლა რამდენიმე ნაბიჯზე კია შესაძლებელი. შედეგად, კანონშემოქმედების პროცესი არის უფრო მოქნილი, შესაძლებელია სხვადასხვა ალტერნატივის ვიზუალიზაცია, შედარება და საუკეთესოს შერჩევა.²⁴

პარლამენტის დეპარტამენტებისა და კომიტეტების მუშაობაში ლიგალტექსა შესაძლოა განსაკუთრებული როლი იმით ითამაშოს, რომ მოხდეს ყველა ამ უწყების ერთმანეთთან დაკავშირება. უფრო სწორად, ერთ-ერთი მათგანის მიერ პროგრამაში მონაცემთა შეყვანის შემთხვევაში ეს მონაცემები გადავა ერთიან ბაზაში, საიდანაც შეიძლება მოხდეს ავტომატური ექსპორტი სხვა დეპარტამენტის ან კომიტეტის მიერ ამავე კანონპროექტთან დაკავშირებით დოკუმენტის მომზადებისას. მაგალითად, ბიუროს გადანაცვლებები შეიცავს მონაცემებს (Input) კომიტეტის დასკვნისთვის (Output).²⁵ ამ გზით საგრძნობლად შეიძლება შრომითი ეფექტიანობის გაზრდა, რაც საჯარო უწყებისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია.²⁶ ერთი და იმავე მონაცემის შეყვანა პარლამენტის სხვადასხვა თანამშრომელს ჯამში შეიძლება რამდენიმე ათეულჯერ დასჭირდეს და ასეთი განმეორებადი მონაცემი ერთი კანონპროექტის ფარგლებში, თავის მხრივ, ათეულობითაა. ლიგალტექსის გამოყენებით ეს მონაცემები კონტექსტის მიხედვით ავტომატურად შეიძლება გამოისახოს საჭირო ადგილას, რასაც ერთი ნაბიჯი კი არ დასჭირდება.

ლიგალტექსი პარლამენტში იძლევა ასევე პროცესის მენეჯმენტის შესაძლებლობას. მთლიანი რეგლამენტი შესაძლოა გამოისახოს კოდის მეშვეობით²⁷, რომელიც ეხმარება პარლამენტის მთლიანი სტრუქტურისა და ლოგიკის შეცვლა რამდენიმე ნაბიჯზე კია შესაძლებელი. შედეგად, კანონშემოქმედების პროცესი არის უფრო მოქნილი, შესაძლებელია სხვადასხვა ალტერნატივის ვიზუალიზაცია, შედარება და საუკეთესოს შერჩევა.²⁴

ლიგალტექსი პარლამენტში იძლევა ასევე პროცესის მენეჯმენტის შესაძლებლობას. მთლიანი რეგლამენტი შესაძლოა გამოისახოს კოდის მეშვეობით²⁷, რომელიც ეხმარება პარლამენტის მთლიანი სტრუქტურისა და ლოგიკის შეცვლა რამდენიმე ნაბიჯზე კია შესაძლებელი. შედეგად, კანონშემოქმედების პროცესი არის უფრო მოქნილი, შესაძლებელია სხვადასხვა ალტერნატივის ვიზუალიზაცია, შედარება და საუკეთესოს შერჩევა.²⁴

²⁰ ხუბუა, საკანონმდებლო პროცესის დიგიტალიზაცია, https://youtu.be/Jbh_GrgiLhc?t=99 (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

²¹ სირდაძე/ჟორჟოლიანი, საკანონმდებლო პროცესის დიგიტალიზაციისა და ავტომატიზაციის პერსპექტივები საქართველოს პარლამენტში, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი 4/2020, 9.

²² ხუბუა, საკანონმდებლო პროცესის დიგიტალიზაცია, https://youtu.be/Jbh_GrgiLhc?t=134 (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

²³ ხუბუა, სამართლის ნორმის ვიზუალიზაცია <https://youtu.be/Yfh34DfKnsY> (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

²⁴ <https://vimeo.com/507490510/308fd210a7>.

²⁵ სირდაძე/ჟორჟოლიანი, საკანონმდებლო პროცესის დიგიტალიზაციისა და ავტომატიზაციის პერსპექტივები საქართველოს პარლამენტში, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი 4/2020, 24.

²⁶ ხუბუა, საკანონმდებლო პროცესის დიგიტალიზაცია, https://youtu.be/Jbh_GrgiLhc?t=164 (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

²⁷ სირდაძე/ჟორჟოლიანი, საკანონმდებლო პროცესის დიგიტალიზაციისა და ავტომატიზაციის პერსპექტივები საქართველოს პარლამენტში, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი 4/2020, 12.

მენტის თანამშრომლებს პროცესის წარმართვაში.

საკანონმდებლო ორგანოში სამართლის ტექნოლოგიების დანერგვის მხრივ, საქართველო მსოფლიოში ერთ-ერთი მოწინავეა. იურიდიულ საკითხთა კომიტეტი ლიგალტექს იყენებს როგორც პროცესის მენეჯმენტში, ისე დოკუმენტების გენერირებისას. გარდა ამისა, კომიტეტში დანერგილია ნორმათა ვიზუალიზაციის პროგრამა, რომელიც რულმეფინგის²⁸ გამოყენებით არა მხოლოდ კანონპროექტების მომზადებასა და განხილვაში ეხმარება სპეციალისტებს, არამედ ასევე საკონსტიტუციო სასამართლოში წარმომადგენლობისას. ნორმის ციფრულ სქემად გარდაქმნით შესაძლებელია მისი ყველა სტრუქტურული ელემენტის დამოუკიდებლად გამოსახვა და სხვა ნორმებთან მიმართების დადგენა. ეს ეხმარება სპეციალისტს ნორმის კონსტიტუციურობასთან დაკავშირებით დასაბუთების შემუშავებაში.

კანონპროექტების შემუშავებისას ნორმის ვიზუალიზაციის იმავე პროგრამას იყენებს გერმანიის ფედერალური იუსტიციის სამინისტრო, რასაც საქართველოს პარლამენტი.²⁹

2. სამართლის ტექნოლოგიების დანერგვა ადმინისტრაციულ ორგანოებში

ადმინისტრაციულ ორგანოს ლიგალტექი შეიძლება დაეხმაროს ადმინისტრაციულ წარმოებაში. მოქალაქეს შეუძლია გამოიყენოს სამართლის ტექნოლოგიები, რათა მარტივად მოამზადოს ინდივიდუალური განცხადება, რომელიც იქნება კომპლექსური და მის ყველა საჭიროებაზე მორგებული. მოქალაქის მიერ შეყვანილი მონაცემების დამუშავება მოხდება პროგრამულად და გადაწყვეტილება (მაგალითად, ინდაქტი) შესაძლოა მომზადდეს ავტომატურად. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ პროცესის სრული ავტომატიზაცია ხშირად შეუძლებელია. სამართლებრივი ანალიზის ეტაპზე აუცილებელია ჩაერთოს მოხელე და მან გადან-

ყვეტილება ადამიანური (და არა მანქანური) განსჯის შედეგად მიიღოს³⁰. თუმცა ამ გადაწყვეტილების გაფორმება და მის საფუძველზე ინდაქტის ტექსტის შედგენა მარტივი ტექნიკური საკითხია, რომელიც პროგრამულად რამდენიმე წამში შეიძლება მოხდეს.

3. სამართლის ტექნოლოგიების დანერგვა სასამართლოში

თანამედროვე დიგიტალიზაციის ხანაში, ცხადია, სასამართლო ვერ იქნება ისეთი, როგორიც ადრე იყო.³¹ სასამართლოში ლიგალტექი, პირველ რიგში, შესაძლოა გამოყენებულ იქნეს ნორმის ვიზუალიზაციისათვის.³² კომპლექსური საკანონმდებლო რეგულაციები შეიძლება გარდაიქმნას ერთიან ციფრულ სქემად. ამავე სქემაში შეიძლება სასამართლო პრაქტიკის ჩაშენება. შედეგად, იქმნება საკანონმდებლო მონესრიგების ერთიანი დეტალური სტრუქტურა, რომელიც არა მხოლოდ თავად მოსამართლეებმა, არამედ ნებისმიერმა მოქალაქემ შეიძლება გამოიყენოს. ეს ხელს შეუწყობს სასამართლოს პრაქტიკის შესახებ მოქალაქეთა ინფორმირებულობას და სასამართლოს გამჭვირვალობას.

მაგალითად, ქვემოთ მოცემული ციფრული სქემა ახდენს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 268-ე მუხლის დეტალურ ვიზუალიზაციას. ის შეიცავს 50-მდე საფეხურს და მისი მეშვეობით შესაძლებელია შემოწმდეს, სახეზეა თუ არა სსსკ-ის 268-ე მუხლით გათვალისწინებული ყველა წინაპირობა. სქემა ინტერაქციული - მომხმარებლის მიერ დინამიურ რეჟიმშია შესაძლებელი სხვადასხვა წინაპირობის არსებულად (მწვანედ) ან არარსებულად (წითლად) მონიშვნა. პროგრამა კი ავტომატურ რეჟიმში აჩვენებს, შესაძლებელია თუ არა ამ კონკრეტულ საქმეში გადანყვეტილების დაუყოვნებლივ აღსასრულებლად მიქცევა.

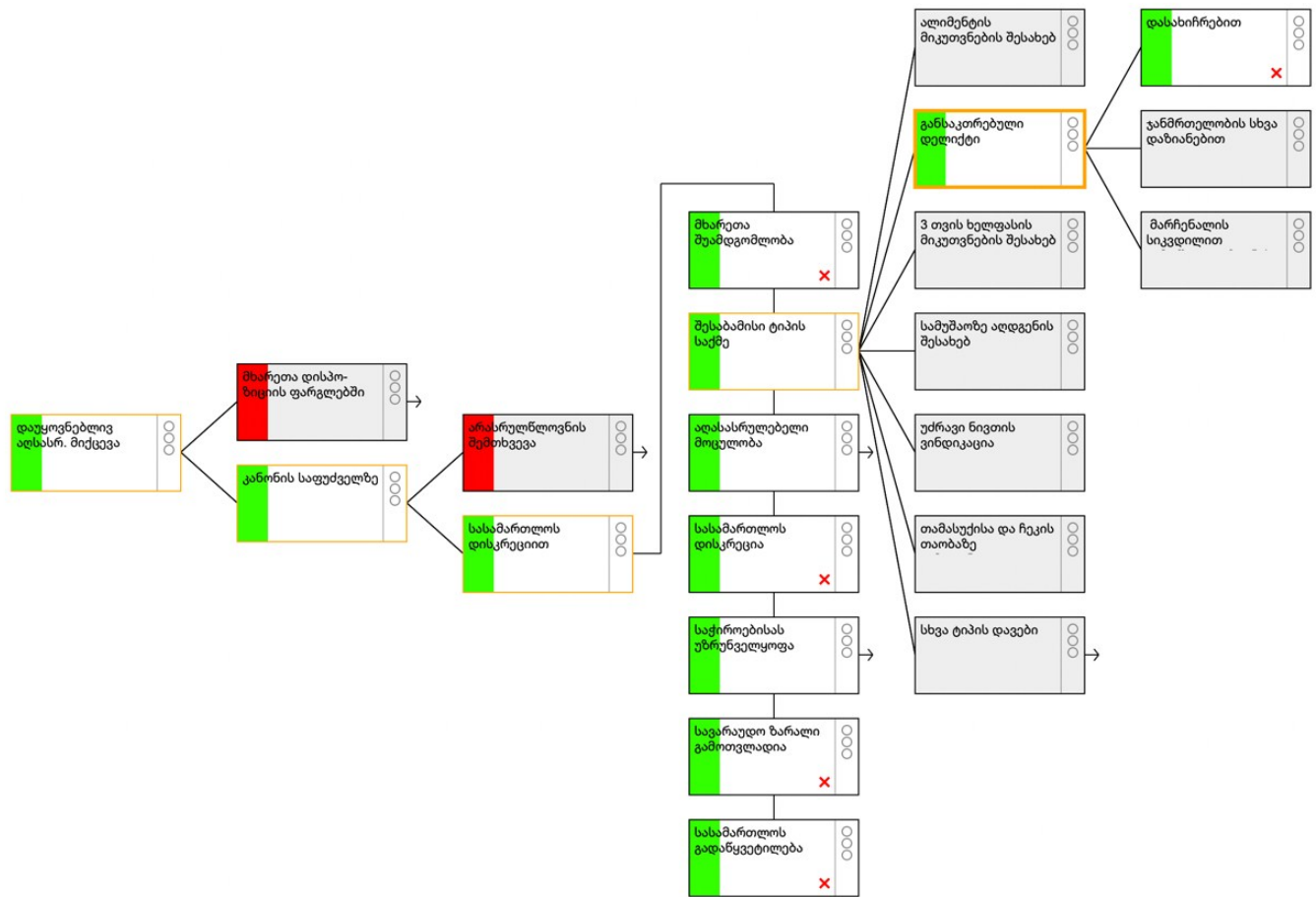
³⁰ ხუბუა, სამართლის დიგიტალიზაცია, <https://youtu.be/k9PtUOglUHM?t=140> (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

³¹ ხუბუა, სამართლის დიგიტალიზაცია, <https://youtu.be/k9PtUOglUHM?t=113> (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

³² ხუბუა, სამართლის ნორმის ვიზუალიზაცია <https://youtu.be/Yfh34DfKnsY> (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).

²⁸ Breidenbach, Rulemapping, in Breidenbach/Glatz (Hrsg.), Rechtshandbuch Legal Tech, 2. Auflage, München 2020, Kap. 9.2.

²⁹ <https://bmjv.pubstage.com/products/mit-methode-zum-entwurf>

ლიგალტექნის მეშვეობით შესაძლოა ასევე სასამართლო გადაწყვეტილებათა ავტომატური ციტირების პროგრამის შექმნა. მომხმარებელს შეჰყავს მონაცემები, თუ რასთან დაკავშირებით სჭირდება ამონარიდი სასამართლოს გადაწყვეტილებიდან, და პროგრამა ავტომატურად ამზადებს ასეთ ამონარიდს. თუმცა ამის წინაპირობაა პროგრამის ისე კოდირება, რომ გადაწყვეტილების სხვადასხვა პასაჟი დაკავშირებული იყოს შესაბამის თემატიკასთან.

VI. შეჯამება

ლიგალტექნი ეხმარება იურისტს არა მხოლოდ ტექნიკური, არამედ ასევე შინაარსობრივი სამუშაოს შესრულებაში. ხელოვნური ინტელექტის მიერ იურისტის ჩანაცვლება შეუძლებელია. სამართლის ტექნოლოგიებს მხოლოდ იურისტის მხარდაჭერა შეუძლია, რათა გაიზარდოს მისი ეფექტიანობა. დროისა და ხარჯების დაზოგვით გამოთავისუფლებული რესურ-

სი იურისტს შეუძლია სხვა დავალებების შესასრულებლად გამოყენოს. გარდა ამისა, ლიგალტექნი იძლევა პროგრამულად შესრულებული სამუშაოს შეცდომისგან დაცულობისა და ხარისხის გარანტიას.³³

ლიგალტექნის პროდუქტის შექმნა დამოკიდებულია იურისტის ფანტაზიაზე. სამართლის ტექნოლოგიები მზადაა, თავის თავზე აილოს თითქმის ნებისმიერი სირთულის დავალება.

დიგიტალიზაცია არის ყოვლისმომცველი პროცესი, რომელიც ეხება სოციალური ცხოვრების ყველა მხარეს, დაწყებული ყოფითი ურთიერთობებიდან, დამთავრებული ჩვენი პროფესიული საქმიანობის, დემოკრატიისა და სამართლებრივი სახელმწიფოს სამომავლო განვითარების პერსპექტივებით. შესაბამისად, დიგიტალიზაციას უნდა შევხედოთ, როგორც გამონევის, რომელიც, რა თქმა უნდა, შეიცავს

³³ ბრაიდენბახი/გლატცი, სამართლის დიგიტალიზაცია, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი 1/2020, 3.

ბევრ რისკს, მაგრამ ასევე იძლევა ბევრ შესაძლებლობას. თუ როგორ გამოვიყენებთ ამ შესაძლებლობებს, ეს არის დამოკიდებული ჩვენი, როგორც იურისტების, პროფესიული ჯგუფის მონდომებაზე, ტემპებსა და იმ გამოწვევების რეალისტურად აღქმაზე, რომელთა წინაშეც

ჩვენ მიმდინარე პროცესების დროს დინამიურად ვხვდებით. შესაბამისად, სამართლის ტექნოლოგიებს უნდა შევხედოთ, როგორც გამონვევას და მაქსიმალურად უნდა მოვახდინოთ ამ გამონვევის ინტეგრირება ჩვენი იურიდიული საქმიანობის პროცესში.³⁴

³⁴ ბუბუა, სამართლის დიგიტალიზაცია, <https://youtu.be/k9PtUOglUhM?t=380> (უკანასკნელად ნანახია: 20.07.2022).